

Instituut voor de gelijkheid
van vrouwen en mannen

Gendergelijkheid: 9 prioritaire assen voor de legislatuur 2024-2029

Inhoudstafel

Inleiding	3
1 Gendergerelateerde discriminatie.....	4
2 Strijd tegen gendergerelateerd geweld, inclusief seksueel geweld	6
3 Op naar een gendergelijke arbeidsmarkt en economie.....	9
4 Gender en gezondheid.....	11
5 Een systematische aanpak binnen alle federale beleidsdomeinen: gender mainstreaming	13
6 Transgender personen	15
7 Intersekse personen	17
8 België als actor in de wereld	19
9 Op naar structurele en feitelijke gendergelijkheid.....	21

Inleiding

Het **streven naar gendergelijkheid** blijft voor de Belgische samenleving een belangrijke uitdaging en een prioriteit voor vele burgers. Het stijgend aantal meldingen van discriminatie op grond van geslacht of gender, de maatschappelijk bewustwording ten aanzien van de omvang van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de nasleep van de #MeToo-beweging, het bekende effect van een meer gelijke taakverdeling in de privésfeer op de werkgelegenheid van vrouwen, of zelfs de verhoogde aandacht voor de genderdimensie in het domein van de gezondheid, tonen de noodzaak aan om een ambitieus en effectief gendergelijkheidsbeleid te ontwikkelen.

Een **ambitieuw beleid** vereist onder andere dat de strijd tegen discriminatie opgevoerd moet worden en seksueel geweld efficiënt moet worden aangepakt, waarbij de belangen van de slachtoffers centraal worden geplaatst. Ook andere vormen van gendergerelateerd geweld, zoals partnergeweld en eengerelateerd geweld, vereisen een adequate aanpak. Maar ook de aanhoudende loonkloof en het glazen plafond in het bedrijfsleven, de uitdagingen in de combinatie werk-gezin voor zowel vrouwen als mannen, de lagere participatie van vrouwen in besluitvorming (zowel in de publieke als private sector) en de genderongelijkheden inzake gezondheid en gezondheidszorg vragen om verandering. Er is nood aan een effectieve integratie van de genderdimensie in alle beleidsprocessen (gender mainstreaming) om zo op een structurele manier ongelijkheden te voorkomen en verminderen. De belevingswereld van trans en intersekse personen moet meer in acht genomen worden, met aandacht voor hun recht op zelfbeschikking.

Vandaag wordt de samenleving echter geconfronteerd met een retoriek waarbij het streven naar de gelijkheid van vrouwen en mannen en naar gendergelijkheid opnieuw ter discussie wordt gesteld. Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (hierna Instituut) wil deze retoriek tegengaan met een sterk tegendiscours en een resoluut op **mensenrechten gebaseerde aanpak**. Het Instituut is een onafhankelijke overheidsinstelling die als opdracht heeft de gelijkheid van vrouwen en mannen en gendergelijkheid te waarborgen en te bevorderen, en alle vormen van discriminatie en ongelijkheid op grond van geslacht en gender te bestrijden. Het Instituut ziet toe op de naleving van de wetgeving inzake gelijkheid van vrouwen en mannen en het informeert en ondersteunt slachtoffers van discriminatie, bemiddelt en neemt indien nodig gerechtelijke stappen. Het Instituut realiseert onderzoeken om expertise in het domein van de gendergelijkheid te ontwikkelen en sensibiliseert het grote publiek hierover. Het Instituut ontwikkelt daartoe een netwerk van partners, met name binnen het middenveld. Daarnaast ondersteunt het Instituut het federale beleid inzake gendergelijkheid.

Dit is een beknopt document met de voornaamste prioriteiten van het Instituut. Een document met meer details voor de verbintenissen volgt later.

1 Gendergerelateerde discriminatie

1.1 Ambitie

In 2029 kan iedereen rekenen op een rechtvaardige en efficiënte wettelijke bescherming tegen alle vormen van discriminatie op grond van geslacht en/of gender en tegen alle vormen van seksisme.

1.2 Context

Er zijn **grote stappen** gezet in de bescherming tegen gendergerelateerde discriminatie, zoals:

- de betere bescherming van werknemers tegen discriminatie in verband met hun gezinstaken;
- de betere bescherming van getuigen en slachtoffers van discriminatie tegen eventuele represailles;
- de erkenning van meervoudige discriminatie;
- het zonder toestemming verspreiden van berichten met een seksuele connotatie is strafbaar gesteld en het Instituut is aangeduid om slachtoffers van deze materie te begeleiden.

Ondanks deze vooruitgang is er nog veel werk aan de winkel om de strijd tegen discriminatie kracht bij te zetten. **Seksistisch gedrag** komt nog steeds tot uiting in elk aspect van het dagelijks leven, vooral dat van vrouwen. In navolging op de versterking van het wettelijk kader ter bestrijding van discriminatie en de uitbreiding van de beschermde criteria, **stijgt het aantal meldingen van discriminatie dat het Instituut ontvangt elk jaar**. Deze voortdurende groei leidt ook tot een toename in de behoefte aan ondersteuning voor slachtoffers van discriminatie.

1.3 Verbintenissen

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden het wettelijk kader voor de strijd tegen discriminatie te blijven verbeteren en hier de nodige middelen voor te voorzien.

In het bijzonder wordt er gevraagd om:

1. de Genderwet uit te diepen en te verbeteren, onder andere door de aanname of aanpassing van bepaalde koninklijke besluiten zoals die over wezenlijke en bepalende beroepsvereisten, over positieve actie binnen de publieke sector en over de levering van goederen en diensten die exclusief of essentieel bestemd zijn voor de leden van één geslacht;
2. de bestaande beschermingsmaatregelen en procedures inzake personen die binnen een arbeidscontext geconfronteerd worden met grensoverschrijdend gedrag te evalueren;
3. het wetgevend kader aan te passen door de wet van 22 mei 2014 ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte te verduidelijken en te herzien, door te voorzien in concrete regelingen voor alternatieve straffen, bewustmaking en voorlichting over seksisme en, tot slot, meer opleiding voor de betrokken actoren;
4. in opvolging van internationale aanbevelingen, een gecoördineerd beleid rond de strijd tegen seksisme in te voeren en artikel 150 van de grondwet te wijzigen zodat persmisdrijven ingegeven door seksisme en transfobie onder de bevoegdheid van de correctionele rechtbank vallen;
5. de behandeling van online haatmisdrijven te versterken en een onlineplatform op te zetten voor het melden bij de politie van online inhoud die haat opwekt;
6. het Gerechtelijk Wetboek en het Wetboek van Strafvordering te wijzigen om te garanderen dat beelden en opnames met een seksuele connotatie die zonder toestemming worden verspreid, worden gewist, en te voorzien in een verhoging van de middelen van politie en justitie in de strijd tegen dit fenomeen, om zo de wet van 4 mei 2020 effectief te maken;
7. in het licht van de huidige maatschappelijke behoeften te voorzien in een soepelere procedure voor het toevoegen van de naam van elke ouder aan iemands huidige achternaam of het schrappen van een van beide namen
8. de Europese en nationale aanbevelingen uit te voeren inzake de onderzoeksbevoegdheden van *equality bodies*. Deze instanties moeten concrete rechten hebben op de toegang tot informatie die nodig is om vast te stellen of er sprake is van discriminatie, en er moeten mechanismen ingevoerd worden die een doeltreffende samenwerking met de bevoegde overheidsinstanties mogelijk maken.

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om het Instituut voldoende financiële en menselijke middelen te geven om:

1. het groeiend aantal meldingen rond gendergerelateerde discriminatie te kunnen opvolgen en slachtoffers van discriminatie op basis van gender adequaat te kunnen ondersteunen;
2. de nodige acties te kunnen ondernemen om het wettelijk kader inzake de strijd tegen discriminatie te verbeteren, inclusief de omzetting van Europese richtlijnen.

2 Strijd tegen gendergerelateerd geweld, inclusief seksueel geweld

2.1 Ambitie

In 2029 heeft België concrete en gecoördineerde beleidslijnen en acties ingevoerd om gendergerelateerd geweld, inclusief seksueel geweld, te bestrijden.

2.2 Context

Gendergerelateerd geweld neemt vele vormen aan, zoals:

- feminicides en gendergerelateerde dodingen;
- (ex-)partnergeweld;
- seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- schadelijke praktijken: eengerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminkingen en gedwongen huwelijken;
- digitale geweldsvormen.

De strijd tegen gendergerelateerd geweld is essentieel voor het bewerkstelligen van gelijkheid voor iedereen, ongeacht geslacht of gender. Sinds 2001 werken alle beleidsniveaus in België samen om deze doelstelling te realiseren. Dit gebeurt concreet in het kader van een **Nationaal Actieplan** (hierna: NAP) Gendergerelateerd Geweld 2021-2025. Met dit plan komt België tegemoet aan zijn internationale engagementen in het kader van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (hierna: CEDAW) en het **Verdrag van de Raad van Europa inzake de preventie en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huishoudelijk geweld** (hierna: Conventie van Istanbul). Voor die laatste conventie neemt het Instituut de rol van officieel coördinerend orgaan op.

Het middenveld en organisaties op het terrein spelen een belangrijke rol in de strijd tegen gendergerelateerd geweld. In het kader van het NAP 2021-2025 werd een nationaal platform met vertegenwoordig-st-ers van het middenveld opgericht dat een belangrijke rol speelt bij de opmaak, monitoring en evaluatie van het NAP.

Seksueel geweld is een ernstige problematiek die op grote schaal voorkomt en voornamelijk vrouwen treft. Om de slachtoffers van seksueel geweld op een holistische en multidisciplinaire wijze de nodige zorg en ondersteuning te kunnen bieden, werden de **Zorgcentra na Seksueel Geweld** (ZSG) opgericht. In de ZSG krijgen slachtoffers alle nodige bijstand (medische, forensische en psychologische zorg) op eenzelfde plaats. Indien ze dat wensen kunnen slachtoffers hier ook klacht neerleggen bij een gespecialiseerde zedeninspecteur. ZSG zijn 7/7 en 24/24 gratis toegankelijk. Een ZSG is een multidisciplinair samenwerkingsverband tussen een parket van de procureur des Konings, de politiezones verbonden aan dat parket en een

ziekenhuis dat geografisch gelegen is in hetzelfde arrondissement als het parket. Vanaf 8 november 2023 beschikken tien van de veertien parketten van de procureur des Konings over een ZSG. Om de zorg voor slachtoffers van seksueel geweld verder te versterken, heeft de federale regering de oprichting van 3 nieuwe ZSG aangekondigd. De 3 nieuwe ZSG zullen gelegen zijn in het grondgebied van drie parketten van de procureur des Konings die nog niet verbonden zijn aan een ZSG. Zo kan de nationale werking van de ZSG gegarandeerd worden in geheel België en wordt tegemoet gekomen aan de doelstelling dat elk slachtoffer binnen een uur rijtijd toegang heeft tot een ZSG.

2.3 Verbintenissen

Rond gendergerelateerd geweld

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden een ambitieus en gecoördineerd beleid ter bestrijding van gendergerelateerd geweld, met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen, uit te werken, gekoppeld aan de nodige middelen en samenwerking met het middenveld.

In het bijzonder wordt er gevraagd om:

1. op basis van de evaluatie van het NAP 2021-2025 en in overeenstemming met de Conventie van Istanbul en andere internationale aanbevelingen, een nieuw NAP tegen gendergerelateerd geweld op te stellen met voldoende middelen voor de coördinatie en uitvoering ervan;
2. inspanningen te leveren ter bestrijding van feminicides en gendergerelateerde moorden, met inbegrip van de uitvoering van de Wet Feminicide;
3. zich in te spannen om online gendergerelateerd geweld te bestrijden, met name online seksueel geweld;
4. de bescherming en zorg voor slachtoffers van gendergerelateerd geweld versterken, met inbegrip van kinderen die blootgesteld zijn aan geweld, ook tijdens en na de scheiding;
5. de risicotaxatie gendergerelateerd geweld verder uit te werken, te uniformiseren, te versterken, te vereenvoudigen en deze te verspreiden onder alle professionals die te maken hebben met gendergerelateerd geweld;
6. internationale regelgeving te implementeren, zoals ILO Conventie 190 over geweld en intimidatie op het werk en de Conventie van Istanbul, inclusief de aanpassing van immigratiewetgeving en -beleid aan deze laatste;
7. te sensibiliseren rond schadelijke praktijken en te zorgen voor wettelijke vervolging van plegers van gendergerelateerd geweld tegen vrouwen, gepleegd uit naam van cultuur, gewoonte, religie, traditie of zogenaamde "eer";
8. een toegankelijke en duurzame procedure voor rechtsbijstand in te stellen die is afgestemd op de behoeften van slachtoffers van gendergerelateerd geweld, en kwetsbare personen in het bijzonder;
9. voldoende middelen te blijven uittrekken voor kwalitatief en kwantitatief onderzoek en voor bewustmakingscampagnes en -programma's over gendergerelateerd geweld.

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om het Instituut voldoende financiële en menselijke middelen te geven om:

1. het NAP ter bestrijding van gendergerelateerd geweld te coördineren en de acties in het kader van het federale gendergelijkheidsbeleid uit te werken en op te volgen, in overeenstemming met de internationale aanbevelingen terzake;
2. de verplichtingen van de Wet Feminicide uit te voeren, waaronder de verzameling en analyse van gegevens en de opvolging van het *Domestic Homicide Review Committee*.

Rond de ZSG

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden het systeem van de ZSG te bestendigen en uit te breiden en in de nodige middelen hiervoor te voorzien.

In het bijzonder wordt er gevraagd om:

1. het wetgevend kader m.b.t. de ZSG te ondersteunen en te implementeren;
2. de financiële middelen en menselijke middelen te verzekeren zodat de ZSG hun werkzaamheden op lange termijn kunnen voortzetten;
3. oplossingen te zoeken voor de bewaring van forensische sporen die door het ZSG worden verzameld;
4. communicatie-initiatieven m.b.t. de ZSG te ondersteunen, zowel initiatieven naar het bredere publiek als initiatieven gericht op doelgroepen met een verhoogde kwetsbaarheid of die meerdere drempels ervaren om hulp te zoeken;
5. de nodige initiatieven te nemen bij de politie, justitie en andere partners om de werking van de ZSG te optimaliseren (politiegegevensregistratie, creatie identificatiecode politie-justitie, opleidingen, tolken en intercultureel bemiddelaars ...);
6. een samenwerkingsakkoord tussen de federale regering en de regeringen van de deelstaten af te sluiten m.b.t. de psychologische opvolging van slachtoffers van seksueel geweld (op lange termijn, niet-acuut) en de psychologische begeleiding van kinderen die slachtoffer worden van seksueel geweld.

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om het Instituut voldoende financiële en menselijke middelen te geven om:

1. het geheel van de ZSG, met inbegrip van de ontwikkeling van de 3 bijkomende ZSG, te coördineren.

3 Op naar een gendergelijke arbeidsmarkt en economie

3.1 Ambitie

In 2029 is de gendergelijkheid binnen de Belgische arbeidsmarkt en economie groter en is de economische onafhankelijkheid van vrouwen verhoogd.

3.2 Context

De Belgische arbeidsmarkt en economie vertonen momenteel nog **veel genderongelijkheden**: de loon- en pensioenkloof, vrouwen die deeltijds werken, ondervertegenwoordiging van vrouwen in leidinggevende functies, horizontale segregatie, ongelijke verdeling (onbetaalde) huishoudelijke en zorgtaken ... Deze ongelijkheden leiden tot een verhoogd risico op armoede voor vrouwen, met name vrouwen met een migratieachtergrond, oudere vrouwen en vrouwen die aan het hoofd staan van eenoudergezinnen.

Meer gendergelijkheid op de arbeidsmarkt en binnen de economie in het algemeen is noodzakelijk zodat vrouwen **een grotere economische onafhankelijkheid** kunnen bereiken en zodat werk een motor van emancipatie voor iedereen kan zijn.

Meer gelijkheid in werkgelegenheid is ook vanuit economisch oogpunt een noodzaak. Met het oog op de uitdagingen die voor ons liggen, heeft de maatschappij de **talenten van iedereen** nodig, in alle sectoren en ongeacht sociale normen en genderstereotypen. Dit moet gebeuren op een structurele manier, aan de hand van een gespecialiseerde aanpak per sector. Daarbij moet samengewerkt worden met de sociale partners en andere sleutelactoren zoals de arbeidsinspecteurs, de preventieadviseurs en het middenveld.

3.3 Verbintenissen

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om, in samenwerking met het middenveld en de sociale partners, in te zetten op meer gendergelijkheid op de arbeidsmarkt en in de Belgische economie en daar de nodige middelen voor te voorzien.

In het bijzonder wordt er gevraagd om:

1. de economische onafhankelijkheid van vrouwen te vergroten door de toegang tot duurzaam en kwalitatief werk voor vrouwen te verbeteren, drempels weg te werken en de loon- en pensioenkloof aan te pakken, onder andere via de omzetting van de EU-richtlijn over loontransparantie;
2. binnen economische, arbeidsmarktgerelateerde en armoedebestrijdingsacties specifieke en structurele aandacht te voorzien voor kwetsbare groepen zoals vrouwen met een migratieachtergrond, vrouwen aan het hoofd van een eenoudergezin, kortgeschoolde vrouwen, zwangere vrouwen, oudere vrouwen en vrouwen met een handicap;
3. de systemen te versterken die de combinatie van werk en privéleven voor vrouwen en mannen mogelijk moeten maken, onder andere door geboorte- en thematische verloven te versterken, door concrete maatregelen te nemen om mannen aan te moedigen meer tijd aan hun gezin te besteden en door kwalitatieve, toegankelijke en betaalbare kinderopvang en naschoolse opvang te garanderen;
4. horizontale segregatie weg te werken en beroepen en sectoren waar vrouwen sterk oververtegenwoordigd zijn beter te valoriseren, op financieel vlak, op vlak van de kwaliteit van het werk en de werkomstandigheden en op vlak van status van het werk in de maatschappij;
5. bijkomende inspanningen te leveren om gendergelijkheid in besluitvormingsorganen en -posities te garanderen en de verticale segregatie tegen te gaan, onder andere via de omzetting van de EU-richtlijn over vrouwen in raden van bestuur, via het verhogen van de quota in raden van bestuur tot 40% en het invoeren van genderquota in de managementcomités van grote beursgenoteerde bedrijven en via het uitvoeren van acties ter bevordering van de gendergelijkheid in niet-beursgenoteerde bedrijven;
6. maatregelen te nemen om inclusieve en veilige werkomgevingen en werkculturen te creëren en om het welzijn op de werkplek te verhogen, onder andere door seksisme en seksueel grensoverschrijdend gedrag op het werk te bestrijden.

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om het Instituut voldoende financiële en menselijke middelen te geven om:

1. gecoördineerde acties rond de arbeidsmarkt, de economie en armoedebestrijding voor te bereiden en uit te werken, inclusief de uitwerking en opvolging van een sectoraanpak;
2. een *monitoring body* op te richten en te beheren in het kader van de EU-richtlijn over loontransparantie.

4 Gender en gezondheid

4.1 Ambitie

In 2029 is een gelijke toegang tot gezondheidszorg voor iedereen verzekerd, ongeacht hun gender of geslacht.

4.2 Context

Er bestaan nog heel wat genderongelijkheden in het domein van de gezondheid en de gezondheidszorg. **Verschillen tussen de verschillende genders**, inclusief situaties die slechts één van de genders treffen, worden nog te vaak over het hoofd gezien. Dat is onder andere zo

- in het wetenschappelijk onderzoek rond gezondheid;
- tijdens het testen van geneesmiddelen;
- bij de opmaak en toediening van medische zorgverlening.

Dit heeft een negatieve impact op de **levenskwaliteit** en de mogelijkheid om een actieve rol te spelen in de samenleving.

Bijzondere aandacht is nodig voor het waarborgen van seksuele en reproductieve rechten, het verbeteren van de mentale gezondheid en het toepassen van *gender sensitive medicine*.

4.3 Verbintenissen

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om, samen met het middenveld en de medische sector, de toegang tot gezondheidszorg voor iedereen, ongeacht gender of geslacht, gelijk te maken en hier de nodige middelen voor te voorzien.

In het bijzonder wordt er gevraagd om:

1. de toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, inclusief anticonceptie en abortus en de informatie hierover te verzekeren en te verbeteren voor iedereen;
2. de noden verbonden aan en ongelijkheden veroorzaakt door menstruatie en menopauze in kaart te brengen en op te lossen;
3. de perinatale zorg, inclusief thuishulp en psychologische hulp, te versterken;
4. het Belgische HIV-plan te behouden en uit te breiden naar een algemeen soa-plan met aandacht voor de specificiteit van de verschillende genders;
5. zogenaamd obstetrisch en gynaecologisch geweld te bestrijden;
6. de genderdimensie op te nemen in mentale gezondheidszorg (waaronder het hoger aantal zelfdodingen bij mannen, het hoger aantal depressieve en angstgedachten bij vrouwen, de impact van sociale media op de mentale gezondheid van meisjes en jongens ...);
7. in te zetten op de mentale zorg van trans en intersekse personen en het wegwerken van wachtlijsten in en voorzien van betere terugbetaling voor de trans zorg;
8. een gecoördineerd actieplan rond gender in de gezondheid(szorg) uit te werken, met aandacht voor onder andere het beter betrekken van vrouwen en trans en intersekse personen bij onderzoek, het vermijden van genderstereotypen in de gezondheidszorg, het genderneutraal maken van terugbetalingsvoorwaarden en het versterken van aandacht voor onderbelichte genderverschillen, zoals de *gender pain gap*.

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om het Instituut voldoende financiële en menselijke middelen te geven om:

1. gecoördineerde acties rond gender en gezondheid(szorg) voor te bereiden en uit te werken.

5 Een systematische aanpak binnen alle federale beleidsdomeinen: gender mainstreaming

5.1 Ambitie

In 2029 houdt het beleid proactief rekening met verschillen in situatie tussen vrouwen en mannen (gender mainstreaming) om zo ongelijkheden te vermijden en te corrigeren.

5.2 Context

In 2007 werd **de Wet Gender mainstreaming** unaniem aangenomen. Deze wet heeft als doel om gender mainstreaming op federaal niveau in te voeren als bijkomende strategie naast de specifieke acties ter bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen. De methode van gender mainstreaming streeft ernaar dat systematisch rekening houden met verschillen in de situatie van vrouwen en mannen gezien wordt als een essentieel onderdeel van de uitwerking en uitvoering van al het regeringsbeleid. Het is belangrijk hierbij een intersectioneel perspectief te hanteren.

Gender mainstreaming draagt daardoor niet enkel bij aan de versterking van de gelijkheid van vrouwen en mannen in de samenleving, maar ook aan de **verbetering van de kwaliteit en efficiëntie van het overheidsbeleid**. Deze methode moet toegepast worden binnen alle federale beleidsdomeinen, inclusief diegene waar de genderdimensie minder vanzelfsprekend is of die meer en meer op de voorgrond treden, zoals fiscaliteit, de begroting, klimaat en digitalisering.

Het Instituut heeft de wettelijke opdracht het proces van gender mainstreaming te ondersteunen en te begeleiden.

5.3 Verbintenissen

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om de Wet Gender mainstreaming van 12 januari 2007 en al haar bepalingen uit te voeren, de genderdimensie te integreren in alle beleidslijnen, programma's en acties en de nodige middelen vrij te maken voor de begeleiding en uitvoering van dit proces.

In het bijzonder wordt er gevraagd om:

1. gender mainstreaming een centraal element van het regeringsbeleid te maken en dit te vermelden in het regeerakkoord, zoals verplicht door de Wet Gender mainstreaming;
2. een regeringslid bevoegd voor gendergelijkheid te benoemen dat de andere regeringsleden actief zal aansporen tot de integratie van de genderdimensie in hun eigen beleidsdomeinen. Dit regeringslid moet in de kern zetelen om het gehele regeringsbeleid actief te kunnen opvolgen en daarbij betrokken te zijn, of moet een speciaal mandaat krijgen zodat het actief betrokken kan zijn bij alle beleidslijnen opgenomen in het Federaal Plan Gender mainstreaming (zie hieronder);
3. een ambitieus Federaal Plan Gender mainstreaming op te maken en het middenveld hierbij te betrekken;
4. toe te zien op een correcte uitvoering van het luik gender van de Regelgevingsimpactanalyse (RIA);
5. de methode voor de toepassing van gender budgeting te optimaliseren en op de correcte uitvoering van deze methode toe te zien;
6. toe te zien op de opmaak, publicatie en het gebruik van naar gender uitgesplitste statistieken.

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om het Instituut voldoende financiële en menselijke middelen te geven om:

1. te kunnen voorzien in een proactieve ondersteuning van alle federale beleidscellen en administraties bij de uitvoering van de verplichtingen van de Wet Gender mainstreaming.

6 Transgender personen

6.1 Ambitie

In 2029 worden de rechten van transgender personen wettelijk erkend en expliciet beschermd, en zijn deze rechten gekend bij het doelpubliek en de bredere samenleving, waarbij het recht op zelfbeschikking als leidraad genomen wordt.

6.2 Context

Transgender personen zijn nog zeer vaak het **doelwit van discriminatie en geweld**. Onderzoek toont aan dat deze groep bijzonder kwetsbaar is voor:

- haatmisdrijven;
- discriminatie op de arbeidsmarkt;
- discriminatie in de context van verzekeringen en gezondheidszorg.

Bovendien oefent **de anti-gender beweging** ook in België een toenemende invloed uit op het maatschappelijk debat. Hierdoor komt de vooruitgang op het vlak van rechten van trans personen op de helling te staan.

Om deze redenen rapporteren transgender personen gemiddeld **een lager mentaal welzijn** dan cisgender personen. De Belgische wetten en instellingen zijn niet altijd aangepast aan de realiteit van transgender personen en er is onvoldoende kennis over en begrip voor hun situatie.

Ondanks een arrest van het Grondwettelijk Hof in die zin is het voor non-binaire personen nog niet mogelijk om de genderidentiteit weerspiegeld te zien in de geboorteakte en op de e-ID.

6.3 Verbintenissen

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om, samen met het middenveld, de rechten van transgender personen wettelijk te erkennen en expliciet te beschermen.

In het bijzonder wordt er gevraagd om:

1. de acties inzake transgender personen uit het actieplan 'Voor een LGBTQI+ friendly België' te evalueren en een nieuw interfederaal actieplan uit te werken dat rekening houdt met de evaluatie van het vorige plan en de betrekking van het middenveld in het hele proces;
2. non-binaire personen de mogelijkheid te geven om de genderidentiteit te registreren in het Rijksregister en de geboorteakte aan te passen en het Rijksregisternummer genderneutraal te maken zodat elke burger het hele leven lang eenzelfde nummer kan behouden, maar de mogelijkheid behouden blijft om genderstatistieken op te maken;
3. de procedure tot wijziging van de gender/geslachtsregistratie te vereenvoudigen en het recht op zelfbeschikking hierin ten volle te laten spelen door de wacht- en reflectieperiode en de tussenkomst van de Procureur des Konings te schrappen;
4. het *dark number* in de aangiftes van transfobe incidenten te onderzoeken en oplossingen te implementeren om de aangiftebereidheid en de correcte registratie te verhogen;
5. te zorgen voor toegankelijke psychologische en sociale ondersteuning en te voorzien in structurele subsidies voor belangenverenigingen;
6. in te zetten op sensibilisering van alle Belgen en ervoor te zorgen dat het thema van transgender personen grondig aan bod komt in de basisopleiding van o.a. gezondheidswerkers, politie en justitie, ambtenaren, ...;
7. in de Grondwet het recht op gelijkheid en zelfbeschikking wat betreft gender toe te voegen.

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om het Instituut voldoende financiële en menselijke middelen te geven om:

1. gecoördineerde acties te kunnen voeren om de situatie van trans personen te kunnen verbeteren.

7 Intersekse personen

7.1 Ambitie

In 2029 worden de rechten van intersekse personen wettelijk erkend en expliciet beschermd, en zijn deze rechten gekend bij het doelpubliek en de bredere samenleving, waarbij het recht op zelfbeschikking als leidraad genomen wordt.

7.2 Context

Intersekse personen zijn bijzonder kwetsbaar voor **discriminatie en geweld**.

Personen met variaties van de geslachtskenmerken worden regelmatig onderworpen aan **medisch niet-noodzakelijke ingrepen** op de geslachtskenmerken zonder dat zij hiermee instemden. Deze ingrepen blijken vaak bron van trauma op latere leeftijd.

De Belgische wetten en instellingen zijn niet altijd aangepast aan de **realiteit van intersekse personen** en er is onvoldoende kennis over en begrip voor hun situatie, in het bijzonder bij gezondheidswerkers.

7.3 Verbintenissen

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om, samen met het middenveld, de rechten van intersekse personen wettelijk te erkennen en expliciet te beschermen.

In het bijzonder wordt er gevraagd om:

1. de acties inzake intersekse personen uit het actieplan 'Voor een LGBTQI+ friendly België' te evalueren en een nieuw interfederaal actieplan uit te werken dat rekening houdt met de evaluatie van het vorige plan en de betrekking van het middenveld in het hele proces;
2. een verbod in te voeren op ingrepen op de geslachtskenmerken van intersekse minderjarigen wanneer deze ingrepen niet hoogdringend en medisch noodzakelijk zijn en als de persoon in kwestie hier niet mee kan instemmen alsook te garanderen dat alle informatie wordt bijgehouden in het medisch dossier, waarbij de patiënten steeds toegang hebben tot deze informatie;
3. de procedure tot geslachtsregistratie te wijzigen en het recht op zelfbeschikking hierin ten volle te laten spelen door intersekse personen de mogelijkheid te bieden de registratie bij de geboorte uit te stellen of zich te registreren als intersekse als zichzelf of de ouders dat willen;
4. te zorgen voor toegankelijke psychologische en sociale ondersteuning en te voorzien in structurele subsidies voor belangenverenigingen;
5. in te zetten op sensibilisering van alle Belgen en ervoor te zorgen dat het thema van intersekse personen grondig aan bod komt in de basisopleiding van o.a. gezondheidswerkers, politie en justitie, ambtenaren, ...;

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om het Instituut voldoende financiële en menselijke middelen te geven om:

1. gecoördineerde acties te kunnen voeren om de situatie van intersekse personen te kunnen verbeteren.

8 België als actor in de wereld

8.1 Ambitie

In 2029 blijft België zijn internationale engagementen en verplichtingen nakomen en blijft het de gendergelijkheid op internationaal niveau ondersteunen en de verschillende internationale gelegenheden aangrijpen om gendergelijkheid en de strijd tegen gendergerelateerd geweld te versterken.

8.2 Context

België heeft een internationale reputatie als **verdediger van gendergelijkheid en vrouwenrechten**. België neemt een standpunt in op verschillende Europese en internationale fora en kan in dit kader acties ondernemen om gendergelijkheid te promoten en gendergerelateerd geweld te bestrijden. Deze positie is des te belangrijker in een wereld waar conservatieve tendensen en anti-genderbewegingen toenemen.

België moet ook verschillende **internationale verbintenissen en verplichtingen** in verband met gender nakomen, waaronder CEDAW, de Conventie van Istanbul en de resoluties over vrouwen, vrede en veiligheid van de VN-Veiligheidsraad.

Het Instituut ondersteunt de federale regering bij de opvolging en uitvoering van internationale dossiers. Het neemt ook een – vaak interfederale – coördinerende rol op zich in het kader van internationale monitoring en rapportage.

8.3 Verbintenissen

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om naar het buitenland toe duidelijk te blijven maken dat gendergelijkheid en de strijd tegen gendergerelateerd geweld fundamenteel zijn voor België. België moet een leidende rol spelen bij de bescherming en bevordering van gendergelijkheid op internationaal niveau.

In het bijzonder wordt er gevraagd om:

1. internationale verplichtingen rond gender te blijven nakomen;
2. een progressief standpunt rond gender te blijven innemen binnen Europese en internationale fora en daar weerwerk te blijven bieden aan de zogenaamde 'anti-gender beweging';
3. acties te blijven ondernemen om gendergelijkheid op internationaal niveau te beschermen en te bevorderen.

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om het Instituut voldoende menselijke en financiële middelen te geven om:

1. internationale dossiers rond gender op te kunnen volgen en uit te voeren;
2. internationale rapportages rond gender op te kunnen volgen of te kunnen coördineren;
3. Belgische goede praktijken rond gender in het buitenland beter bekend te kunnen maken.

9 Op naar structurele en feitelijke gendergelijkheid

9.1 Ambitie

In 2029 is de Belgische samenleving dichterbij feitelijke gendergelijkheid gebracht, zijn de nodige middelen en structuren verankerd om obstakels weg te werken, verdere vorderingen te maken en de bestaande verworvenheden te verzekeren.

9.2 Context

Ondanks de vorderingen van de voorbije jaren is gendergelijkheid nog steeds niet bereikt in de Belgische samenleving. Zo is er, zoals reeds aangegeven, **binnen de traditionele domeinen rond gendergelijkheid** zoals de arbeidsmarkt, besluitvorming, gendergerelateerd geweld, gender mainstreaming of de strijd tegen genderstereotypen nog steeds heel wat werk aan de winkel.

Daarnaast is onze samenleving ook onderworpen aan **veranderingen**, zoals de klimaatverandering, de groeiende digitalisering en de opkomst van artificiële intelligentie. Ook binnen deze domeinen moet er aandacht zijn voor gender. En terwijl vrouwen de beweging in gang hebben gezet om te strijden voor hun rechten en gendergelijkheid, is het nu essentieel om **de rol van jongens en mannen in deze strijd** te benadrukken. Gendergelijkheid is zowel een voorwaarde als een kans voor iederéén om in een meer inclusieve en duurzame samenleving te leven.

Ten slotte komen de bestaande **verworvenheden steeds meer onder druk** te staan, onder andere uit de hoek van de zogenaamde 'anti-gender beweging'. Het is dus belangrijk om te blijven inzetten op de bescherming en bevordering van gendergelijkheid, zowel in bestaande als nieuwe domeinen en om stappen te nemen om de verworvenheden te verankeren.

Het Instituut speelt een essentiële rol in de bevordering van gendergelijkheid binnen België en het Belgische beleid. Aangezien het Instituut verweven is met de evoluties inzake gendergelijkheid, wordt het dus ook geconfronteerd met de uitdagingen die hierboven beschreven worden. Een sterk Instituut met het specifieke mandaat en de nodige middelen om gendergelijkheid te beschermen en te bevorderen en om de aangehaalde uitdagingen aan te gaan is een absolute must.

9.3 Verbintenissen

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om van het beschermen en bevorderen van gendergelijkheid een beleidsprioriteit te maken, hier het middenveld bij te betrekken, en de gepaste middelen voor dit doel vrij te maken.

In het bijzonder wordt er gevraagd om:

1. naast de integratie van de genderdimensie in andere beleidsdomeinen, ook een apart hoofdstuk rond gendergelijkheid, met duidelijke ambities, doelstellingen en middelen, te voorzien in de regeerakkoorden;
2. gendergelijkheid als een aparte bevoegdheid te voorzien binnen de regeringen, idealiter bij een vice-eersteminister vanwege de transversale en budgettaire impact van gendergelijkheid op de bevoegdheden van verschillende regeringsleden;
3. te streven naar een evenwichtige genderverdeling onder de leden van de regeringen, zowel op het niveau van vice-eersteministers als op het niveau van ministers en staatssecretarissen;
4. in opvolging van internationale aanbevelingen en in samenwerking met het middenveld, te voorzien in de nodige coördinatie van het genderbeleid van de verschillende Belgische regeringen;
5. de verworvenheden inzake gendergelijkheid te vrijwaren en te verankeren, de rol van jongens en mannen in deze strijd te benadrukken en in te gaan tegen de zogenaamde 'anti-gender beweging' die de vrouwenrechten, gendergelijkheid, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten evenals de rechten van trans en intersekse personen in vraag stelt.

Het Instituut vraagt de politieke partijen zich ertoe te verbinden om het Instituut, naast middelen voor thematische opvolging (zie de hierboven vermelde prioriteiten), ook voldoende financiële en menselijke middelen te geven voor:

1. de uitwerking en uitvoering van onderzoeken;
2. sensibilisering- en opleidingsinitiatieven;
3. de ondersteuning van en samenwerking met het middenveld;
4. de opvolging van recente en nieuwe uitdagingen en minder traditionele actiedomeinen zoals de rol van mannen en 'anti-gender bewegingen';
5. de efficiënte en reglementaire werking als onafhankelijke overheidsdienst (budgettaire opvolging, regelgeving overheidsopdrachten, personeelsbeleid, integriteitsbeleid, GDPR ...).

Colofon

December 2023

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Michel Pasteel, Directeur van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

Victor Hortaplein 40
B-1060 Brussel
T +32 2 233 44 00

gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be
<https://igvm-iefh.belgium.be>

De functies, titels en graden die in deze publicatie worden gebruikt, verwijzen naar personen van eender welk geslacht of genderidentiteit.

Cette publication est également disponible en français.

Instituut voor de gelijkheid
van vrouwen en mannen

igvm-iefh.belgium.be

Victor Hortaplein 40
1060 Brussel
T +32 2 233 44 00
gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be

.be